

Průvodce změnami v rodičovských dávkách od 1. ledna 2011

Obsah:

1. Porodné
2. Peněžítá pomoc v mateřství
3. Rodičovský příspěvek
4. Daňová sleva na dítě
5. Sociální příspěvek
6. Jak klesne rodičovský příspěvek
7. Kdo na úsporných opatřeních nejvíce prodělá?
8. Jak je to s dřívějším termínem pro volbu rodičovského příspěvku?
9. Co se mění pro ty, kteří již rodičovský příspěvek pobírají?
10. Jak dlouho zůstat s dítětem doma?
11. Může otec přispět k vyššímu rodičovskému příspěvku?
12. Kdo bude mít nárok na porodné?
13. Osoby samostatně výdělečně činné a mateřská?
14. Doplatek mateřské za I. pololetí r. 2010?
15. Doplatek ošetřovného za I. pololetí r. 2010?

1 Porodné

Porodné mají nově dostávat jen rodiny, jejichž čistý příjem je menší než 2,4násobek životního minima. Sociální dávku dostanou jen na první dítě, nikoliv už na další v pořadí.

2 Peněžítá pomoc v mateřství

Peněžítá pomoc v mateřství (PPM) zůstane na dosavadní úrovni. Skončí jen dosavadní možnost, která umožňovala osobám samostatně výdělečně činným (OSVČ) získat snadněji maximální výši mateřské oproti zaměstnancům.

3 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek výrazně klesne ve 4leté variantě (o 1/5 – 1/6 oproti dřívějšímu). 2letá až 3letá varianta se nemění. Lhůta pro volbu 3leté varianty se zkrátí z dosavadního 21. měsíce věku dítěte na 9. měsíc.

4 Daňová sleva na dítě

Daňová sleva na dítě se nezmění. Zůstane na částce 11.604,- Kč pro každé vyživované dítě.

5 Sociální příplatek

Sociální příspěvek skončí bez náhrady. Dosud na něj měly nárok nejchudší rodiny s příjmem do 2násobku životního minima. Tato sociální dávka je určena zejména na částečné krytí nákladů spojených se zabezpečováním potřeb dětí.

6 Jak klesne rodičovský příspěvek?

Při 4leté variantě mají rodiče nově dostávat měsíční dávku 7.600,- Kč pouze do 9. měsíce věku dítěte. Od 10. měsíce dostanou jen 3800 korun. Dosud berou 7.600,- Kč až do 21. měsíce věku dítěte, nižší částku 3.800,- Kč pak až od 22. měsíce.

Na volbu 3leté varianty dostanou rodiče mnohem méně času. Zatímco dosud je možné provést volbu až do 21. měsíce věku dítěte, nově to má být jen do konce 9. měsíce. Kdo si ji včas nezvolí, automaticky „spadne“ do čtyřleté varianty.

2letá až 3letá varianta zůstává na dosavadní úrovni, žádné změny nakonec neprošly.

Lhůta pro volbu dvouleté varianty se nemění (do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž dítě dosáhlo 22 týdnů života). Nemění se ani podmínka, že o ni mohou žádat jen ženy s předchozím hrubým výdělkem nad (zhruba) 16.500,- Kč.

7 Kdo na úsporných opatřeních nejvíce prodělá?

Rodiče se 4letou variantou rodičovského příspěvku si celkově pohorší až o 45.600,- Kč za každé dítě, tedy o pětinu až šestinu oproti dřívějšímu.

Nezaměstnané matky dostanou od státu maximálně 216.600,- Kč, dosud to bylo až 262.000,- Kč. Nadále platí, že si přitom nemohou zvolit jinou než 4letou variantu. Dostávají ji hned od porodu, protože v prvních měsících nemají nárok na vyšší peněžitou pomoc v mateřství.

Do 4leté varianty však často nedobrovolně spadnou také ostatní příjemci, pokud si zapomenou včas výslovně zvolit 3letou délku čerpání (dosud do 21. měsíce věku dítěte, nově do 9. měsíce)

8 Jak je to s dřívějším termínem pro volbu rodičovského příspěvku?

Na volbu 3leté varianty dostanou rodiče mnohem méně času. Zatímco dosud je možné provést volbu až do 21. měsíce věku dítěte, nově to má být jen do konce 9. měsíce.

Pokud si výslovně nezvolí tříletou variantu (nebo si už dříve nezvolili dvouletou, na níž ale mají nárok jen matky s vyššími příjmy), automaticky "spadnou" do nejméně výhodné čtyřleté. (Nadále platí, že nezaměstnané matky na výběr nemají.)

Zmeškat termín pro volbu se přitom rozhodně nevyplatí. Při tříleté variantě totiž rodiče dostanou od státu i nadále až 235.600,- Kč, při čtyřleté po škrtech maximálně 178.600,- Kč (navazuje-li na peněžitou pomoc v mateřství). Při dvouleté dostávají 216.600,- Kč.

9 Co se mění pro ty, kteří již rodičovský příspěvek pobírají?

Všichni, jejichž dítě bude k 1. lednu mladší 10 měsíců a nemohli či nechtěli si zvolit 2letou variantu čerpání, si budou muset zvolit 3letou nejpozději do konce 9. měsíce věku dítěte, jinak automaticky "spadnou" do 4leté. Nadále platí, že nezaměstnané matky na výběr nemají.

Speciální úprava platí pro rodiče, jejichž dítě bude k 1. lednu 2011 starší 10 měsíců a zároveň mladší 23 měsíců. I těm se výrazně zkrátí termín na volbu 3leté varianty, nicméně dostanou čas do konce února 2011.

Pro ty, kteří už pobírají rodičovský příspěvek ve 4leté variantě na dítě starší 23 měsíců (k 1. lednu 2011), se již nic nezmění. Měsíční dávku 3.800,- Kč tedy budou dostávat až podle původních pravidel, tedy až do 48. měsíce věku dítěte.

10 Jak dlouho zůstat s dítětem doma?

Častým omylem je záměna rodičovského příspěvku s rodičovskou dovolenou. Někteří rodiče se bojí včas zvolit 3letou variantu čerpání příspěvku před 4letou, protože nevědí, jak dlouho budou potřebovat zůstat doma s dítětem.

Délku čerpání rodičovského příspěvku (dávky od státu) lze přitom zvolit nezávisle na délce rodičovské dovolené (omluveného volna v práci) .

Ze zákona máte nárok na rodičovskou dovolenou (neplacené volno v práci) až to 3 let věku dítěte. Po tuto dobu vám zaměstnavatel musí držet původní místo. Poskytnutí neplaceného volna na 4. rok už ale záleží jen na dobré vůli zaměstnavatele, není garantováno zákonem.

Návrat do zaměstnání nebo jiný přivýdělek nepřipraví příjemce o zbytek rodičovského příspěvku. Podmínkou nicméně je, že zajistí hlídání dítěte jinou osobou po zbytek dne a nejde přitom o jesle nebo školku (s výjimkou minimálního rozsahu definovaného zákonem).

Kdo si tedy zvolil 3leté čerpání příspěvku a vrátí se do práce nečekaně už po 2 letech, o příspěvek za 3. rok nepřijde, pokud nedá dítě do jeslí.

Při volbě délky rodičovského příspěvku hraje roli i plánování dalšího potomka. Příspěvek totiž náleží vždy jen na nejmladší dítě. Pokud tedy čerpáte 3letý příspěvek, ale dítěti jsou teprve 2 roky a narodí se vám další, o zbytek původní dávky přijdete a dostáváte „nanovo“ příspěvek na nejmladší dítě.

Obecně nejvýhodnější je 3letá varianta, rodič dostane od státu celkem až 235.600,- Kč.

Dvouletá varianta je nejvýhodnější pro rodiče, kteří:

- (i) plánují dalšího potomka dříve než za 33 měsíců po předchozím (protože jinak by přišli o zbytek tříleté varianty)
- (ii) se chtějí co nejdříve vrátit do práce a musí dát dítě do jeslí.

Bohužel na 2letou variantu má nárok jen rodič s předchozím hrubým příjmem přes cca 16.500,- Kč měsíčně.

4letá varianta je jen pro ty, kteří si neplatili nemocenské pojištění, tedy především pro nezaměstnané rodiče. Nevyplatí se volit tuto variantu dobrovolně, protože součet dávek je vždy nižší než u tříletého čerpání.

Kdo se bojí, že nečekaně zůstane doma (se stejným dítětem) i čtvrtý rok a nebude už dostávat (tříletý) rodičovský příspěvek, vyplatí se mu našetřit zásobu z předchozích příspěvků. Tříleté čerpání je totiž vždy výhodnější než čtyřleté (navazuje-li na předchozí peněžitou podporu v mateřství).

11 Může otec přispět k vyššímu rodičovskému příspěvku?

Matka, které si neplatila nemocenské pojištění (typicky nezaměstnaná), má nárok jen na čtyřletou variantu rodičovského příspěvku – tedy nejméně výhodnou.

Přesto i ona může většinou legálně získat 3letou variantu, byť komplikovaně:

Pokud si otec dítěte platil nemocenské pojištění (typicky jako zaměstnanec) a má tedy nárok na peněžitou podporu v mateřství, může požádat o tuto podporu. Současně ale musí nastoupit na mateřskou dovolenou, tedy dočasně přerušit práci, k níž se nemocenské pojištění vztahuje.

Stačí ale, když si otec vezme mateřskou dovolenou na jediný týden (nejdříve ale po šestinedělí). Poté požádá o rodičovský příspěvek (místo matky) a hned si zvolí 2letou nebo 3letou variantu. Tu následně může převést zpět na matku, přičemž volba varianty čerpání už je neměnná .

Pobírání rodičovského příspěvku už neomezuje otce v práci, pokud se o dítě místo něj stará matka.

12 Kdo bude mít nárok na porodné?

Od ledna 2011 mají porodné dostat jen rodiny, jejichž čistý příjem je menší než 2,4násobek životního minima. Jde o stejnou hranici, jaká dosud platí pro získání přídatků na děti.

Běžní rodiče (matka a otec žijící ve společné domácnosti bez dalších osob kromě narozeného dítěte) tedy dostanou porodné pouze tehdy, jestliže jejich měsíční čistý příjem nepřesáhne zhruba 17.000,- Kč měsíčně. U matky – samoživitelky se hranice snižuje na zhruba 10.700,- Kč měsíčně.

Do limitu čistých příjmů se přitom počítají nejen výdělky ze zaměstnání nebo podnikání, ale také sociální dávky, podpora v nezaměstnanosti či výživné.

Dávku dostanou jen na první dítě, nikoliv už na další v pořadí. Argumentem je, že při narození dalšího potomka už nemívají rodiny takové jednorázové výdaje, protože obvykle mohou použít kočárek či oblečení po předchozím.

Dosud platilo, že porodné dostávala každá rodina bez ohledu na svou ekonomickou situaci, a to ve stejné částce (jednorázově 13.000,- Kč) po každém porodu nezávisle na dosavadním počtu dětí.

13 Osoby samostatně výdělečně činné a mateřská?

K 1. lednu 2011 skončí dosavadní možnost, díky níž si OSVČ mohly účelově „doplatit“ nemocenské pojištění a tím získat nejvyšší možnou výši peněžitě podpory v mateřství. Podle vlády je to zvýhodňuje oproti běžným zaměstnancům.

Podle současné právní úpravy si OSVČ může každý měsíc stanovit libovolně vyměřovací základ, aniž by byla jakkoliv omezena maximální výší. Tím může účelově upravit (bez jakékoliv vazby na dosahované příjmy) výši svého měsíčního základu před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, tak, aby dávka byla vypočtena v maximální výši.

14 Doplatek mateřské za I. pololetí r. 2010?

Peněžítá pomoc v mateřství klesla od ledna 2010 zhruba o pětinu oproti předchozímu roku. Ještě před volbami ji ale zákonodárci vrátili na předchozí úroveň, a to i zpětně. Doplatky za leden až květen Česká správa sociálního zabezpečení vyplácí od října 2010. Lidé, kteří dostali nižší mateřskou, nemusí o doplatek speciálně žádat, přijde jim automaticky.

Doplatek však přijde jen za leden až květen, nikoliv za červen. Kvůli mezeře v zákoně tak mají smůlu ti rodiče, kteří na mateřskou nastoupili před červnem a pokračují dál. V červnu přijdou o zhruba 2.000,- až 4.000,- Kč. Vyšší mateřskou za červen dostanou jen matky, které teprve v červnu na mateřskou nastoupily.

15 Doplatek ošetřovného za I. pololetí r. 2010?

Na rozdíl od peněžité podpory v mateřství (viz výše) nebude stát zpětně doplácet ošetřovné, přestože i tato dávka byla v lednu až květnu 2010 nižší než ve zbytku roku.

Pro rok 2011 se zásadní změny v ošetřovném nechystají, nadále se tedy budou doplácet i první tři dny ošetřování.